

Podstawy matematyki dla informatyków

Wykład 1

6 października 2011

Różne książki

- ▶ O teorii mnogości:
  - ▶ Kuratowski,
  - ▶ Kuratowski, Mostowski,
  - ▶ Błaszczyk, Turek,
  - ▶ Guzicki, Zakrzewski,
  - ▶ Rasiowa.

Różne książki

- ▶ O teorii mnogości:
  - ▶ Kuratowski,
  - ▶ Kuratowski, Mostowski,
  - ▶ Błaszczyk, Turek,
  - ▶ Guzicki, Zakrzewski,
  - ▶ Rasiowa.
- ▶ Zbiory zadań:
  - ▶ Marek, Onyszkiewicz,
  - ▶ Guzicki, Zakrzewski,
  - ▶ Ławrow, Maksimowa.

Ale po co książki?

<http://www.mimuw.edu.pl/~urzy/Pmat>

urzy@mimuw.edu.pl
chrzaszcz@mimuw.edu.pl

Spójniki zdaniowe

Koniunkcja: $\alpha \wedge \beta$ czytamy „ α i β ”;

Spójniki zdaniowe

Koniunkcja: $\alpha \wedge \beta$ czytamy „ α i β ”;

Alternatywa: $\alpha \vee \beta$ czytamy „ α lub β ”;

Spójniki zdaniowe

Koniunkcja: $\alpha \wedge \beta$ czytamy „ α i β ”;

Alternatywa: $\alpha \vee \beta$ czytamy „ α lub β ”;

Implikacja: $\alpha \rightarrow \beta$ czytamy „jeśli α to β ”;

Spójniki zdaniowe

Koniunkcja: $\alpha \wedge \beta$ czytamy „ α i β ”;

Alternatywa: $\alpha \vee \beta$ czytamy „ α lub β ”;

Implikacja: $\alpha \rightarrow \beta$ czytamy „jeśli α to β ”;

Równoważność: $\alpha \leftrightarrow \beta$ czytamy „ α wtedy i tylko wtedy, gdy β ”;

Spójniki zdaniowe

Koniunkcja: $\alpha \wedge \beta$ czytamy „ α i β ”;

Alternatywa: $\alpha \vee \beta$ czytamy „ α lub β ”;

Implikacja: $\alpha \rightarrow \beta$ czytamy „jeśli α to β ”;

Równoważność: $\alpha \leftrightarrow \beta$ czytamy „ α wtedy i tylko wtedy, gdy β ”;

Negacja: $\neg\alpha$ czytamy „nieprawda, że α ”.

Dwuwartościowa logika: 1 = prawda, 0 = fałsz

α	β	$\alpha \wedge \beta$	$\alpha \vee \beta$
0	0	0	0
0	1	0	1
1	0	0	1
1	1	1	1

Implikacja materialna

α	β	$\alpha \rightarrow \beta$
0	0	1
0	1	1
1	0	0
1	1	1

Implikacja materialna

α	β	$\alpha \rightarrow \beta$
0	0	1
0	1	1
1	0	0
1	1	1

Wartość logiczna implikacji zależy wyłącznie od wartości logicznych stwierdzeń α i β , a nie zależy od związku przyczynowo-skutkowego następstwa w czasie, itp.

Implikacja materialna

α	β	$\alpha \rightarrow \beta$
0	0	1
0	1	1
1	0	0
1	1	1

Wartość logiczna implikacji zależy wyłącznie od wartości logicznych stwierdzeń α i β , a nie zależy od związku przyczynowo-skutkowego następstwa w czasie, itp.

Ważne: Implikacja $\alpha \rightarrow \beta$ znaczy to samo, co $\neg\alpha \vee \beta$

Które z następujących zdań jest materialnie prawdziwe:

- ▶ *Jeśli w baku jest paliwo, to samochód jedzie?*
- ▶ *Jeśli samochód jedzie, to w baku jest paliwo?*

Kwantyfikatory

Ogólny:

$\forall x W(x)$ czytamy: „Każde x ma własność $W(x)$ ”

Kwantyfikatory

Ogólny:

$\forall x W(x)$ czytamy: „Każde x ma własność $W(x)$ ”

Szczegółowy:

$\exists x W(x)$ czytamy: „Pewne x ma własność $W(x)$ ”

Zmienne wolne i związane

Interpretacja stwierdzenia „ $x > 4$ ” zależy od wartości x .

Zmienne wolne i związane

Interpretacja stwierdzenia „ $x > 4$ ” zależy od wartości x .

Interpretacja zdania $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ nie zależy od wartości x .

Zmienne wolne i związane

Interpretacja stwierdzenia „ $x > 4$ ” zależy od wartości x .

Interpretacja zdania $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ nie zależy od wartości x .

Zdanie „ $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ ” wyraża tę samą myśl co „ $\forall y:\mathbb{N} y > 4$ ”.

Zmienne wolne i związane

Interpretacja stwierdzenia „ $x > 4$ ” zależy od wartości x .

Interpretacja zdania $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ nie zależy od wartości x .

Zdanie „ $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ ” wyraża tę samą myśl co „ $\forall y:\mathbb{N} y > 4$ ”.

W formule „ $x > 4$ ” zmienna x jest *wolna*.

Zmienne wolne i związane

Interpretacja stwierdzenia „ $x > 4$ ” zależy od wartości x .

Interpretacja zdania $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ nie zależy od wartości x .

Zdanie „ $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ ” wyraża tę samą myśl co „ $\forall y:\mathbb{N} y > 4$ ”.

W formule „ $x > 4$ ” zmienna x jest *wolna*.

W zdaniu „ $\forall x:\mathbb{N} x > 4$ ” zmienna x jest *związana*.

Które zmienne są tu wolne, a które związane?

$$\forall x:\mathbb{N} (x > 0 \vee x \leq y) \rightarrow x = 1$$

Które zmienne są tu wolne, a które związane?

$$\forall x:\mathbb{N} (x > 0 \vee x \leq y) \rightarrow x = 1$$

Jak to lepiej zapisać?

Które zmienne są tu wolne, a które związane?

$$\forall x:\mathbb{N} (x > 0 \vee x \leq y) \rightarrow x = 1$$

Jak to lepiej zapisać?

$$\forall z:\mathbb{N} (z > 0 \vee z \leq y) \rightarrow x = 1$$

Kłopoty z logiką

Język formuł matematycznych rządzi się swoimi prawami.

Kłopoty z logiką

Język formuł matematycznych rządzi się swoimi prawami.

Ma inną *składnię* niż języki naturalne.

Kłopoty z logiką

Język formuł matematycznych rządzi się swoimi prawami.

Ma inną *składnię* niż języki naturalne.

Nie potrafi „powiedzieć wszystkiego, co pomyśli głowa”.

Kłopoty z logiką

Język formuł matematycznych rządzi się swoimi prawami.

Ma inną *składnię* niż języki naturalne.

Nie potrafi „powiedzieć wszystkiego, co pomyśli głowa”.

Ale za to ma jednoznaczność *semantykę*.

Kłopoty z logiką

Język formuł matematycznych rządzi się swoimi prawami.

Ma inną *składnię* niż języki naturalne.

Nie potrafi „powiedzieć wszystkiego, co pomyśli głowa”.

Ale za to ma jednoznaczność *semantykę*.

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Nie wolno pić i grać w karty.

Nie wolno pluć i łąpać.

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Nie wolno pić i grać w karty.

Nie wolno pluć i łąpać.

Niezupełnie. W pierwszym zdaniu jest domyślne powtórzenie:

*Nie wolno pić i **nie wolno** grać w karty.*

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Nie wolno pić i grać w karty.

Nie wolno pluć i łąpać.

Niezupełnie. W pierwszym zdaniu jest domyślne powtórzenie:

*Nie wolno pić i **nie wolno** grać w karty.*

W drugim zdaniu jest domyślny nawias:

Nie wolno (pluć i łąpać).

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Nie wolno pić i grać w karty.

Nie wolno pluć i łąpać.

Niezupełnie. W pierwszym zdaniu jest domyślne powtórzenie:

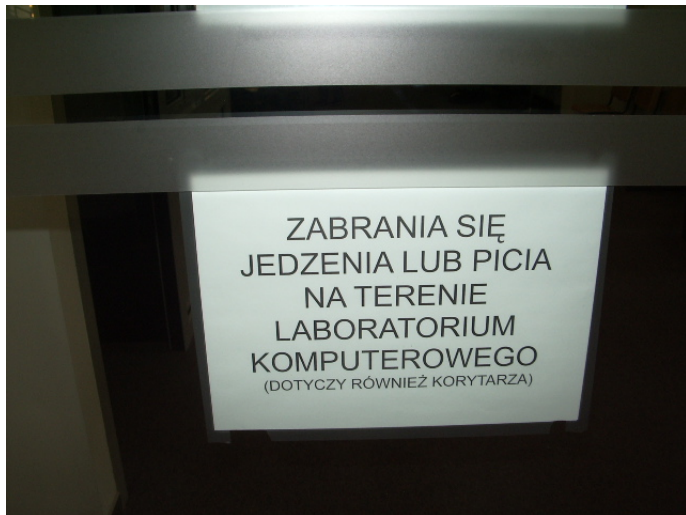
*Nie wolno pić i **nie wolno** grać w karty.*

W drugim zdaniu jest domyślny nawias:

Nie wolno (pluć i łąpać).

Oba zdania są poprawne. Ich znaczenie wynika z kontekstu.

A co znaczy to zdanie?

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Liczby m i n są pierwsze.

Liczby m i n są względnie pierwsze.

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Liczby m i n są pierwsze.

Liczby m i n są względnie pierwsze.

Pierwsze zdanie mówi o własnościach pojedynczych liczb:

$Pierwsze(m) \wedge Pierwsze(n)$.

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Liczby m i n są pierwsze.

Liczby m i n są względnie pierwsze.

Pierwsze zdanie mówi o własnościach pojedynczych liczb:

$Pierwsze(m) \wedge Pierwsze(n)$.

Drugie zdanie mówi o związku między liczbami:

$Względnie\_pierwsze(m, n)$.

Przykład

Czy te dwa zdania są podobne?

Liczby m i n są pierwsze.

Liczby m i n są względnie pierwsze.

Pierwsze zdanie mówi o własnościach pojedynczych liczb:

$Pierwsze(m) \wedge Pierwsze(n)$.

Drugie zdanie mówi o związku między liczbami:

$Względnie\_pierwsze(m, n)$.

Jak brzmi zaprzeczenie każdego z tych zdań?

A co znaczy to zdanie?

Warunek $W(x, y)$ zachodzi dla pewnego x i dla każdego y .

A co znaczy to zdanie?

Warunek $W(x, y)$ zachodzi dla pewnego x i dla każdego y .

Prawdopodobnie znaczy $\exists x \forall y W(x, y)$

A co znaczy to zdanie?

Warunek $W(x, y)$ zachodzi dla pewnego x i dla każdego y .

Prawdopodobnie znaczy $\exists x \forall y W(x, y)$,

ale zmienimy tylko kolejność:

A co znaczy to zdanie?

Warunek $W(x, y)$ zachodzi dla pewnego x i dla każdego y .

Prawdopodobnie znaczy $\exists x \forall y W(x, y)$,

ale zmienimy tylko kolejność:

Warunek $W(x, y)$ zachodzi dla każdego y i dla pewnego x .

A co znaczy to zdanie?

Warunek $W(x, y)$ zachodzi dla pewnego x i dla każdego y .

Prawdopodobnie znaczy $\exists x \forall y W(x, y)$,

ale zmienmy tylko kolejność:

Warunek $W(x, y)$ zachodzi dla każdego y i dla pewnego x .

Teraz można je zozumieć na dwa sposoby:

$$\exists x \forall y W(x, y) \quad \text{i} \quad \forall y \exists x W(x, y).$$

„Odpowiednie dać rzeczy słowo”

W matematyce posługujemy się językiem naturalnym.

„Odpowiednie dać rzeczy słowo”

W matematyce posługujemy się językiem naturalnym.

Róbmy to w sposób precyzyjny i jednoznaczny.

„Odpowiednie dać rzeczy słowo”

W matematyce posługujemy się językiem naturalnym.

Róbmy to w sposób precyzyjny i jednoznaczny.

Ale nie naśladujmy mechanicznie konstrukcji języka formalnego.

„Odpowiednie dać rzeczy słowo”

W matematyce posługujemy się językiem naturalnym.

Róbmy to w sposób precyzyjny i jednoznaczny.

Ale nie naśladujmy mechanicznie konstrukcji języka formalnego.

Ani na odwrót.

Teoria zbiorów

Georg Cantor:

*Zbiorem nazywamy zgromadzenie w jedną całość
wyraźnie wyróżnionych przedmiotów
naszej intuicji lub naszej myśli.*

Kłopoty ze zbiorami

$\{x \mid W(x)\}$ oznacza zbiór wszystkich x o własności $W(x)$

Kłopoty ze zbiorami

$\{x \mid W(x)\}$ oznacza zbiór wszystkich x o własności $W(x)$

$$R = \{x \mid x \text{ jest zbiorem i } x \notin x\}$$

Kłopoty ze zbiorami

$\{x \mid W(x)\}$ oznacza zbiór wszystkich x o własności $W(x)$

$$R = \{x \mid x \text{ jest zbiorem i } x \notin x\}$$

Jeśli $R \in R$, to $R \notin R \dots$

Kłopoty ze zbiorami

$\{x \mid W(x)\}$ oznacza zbiór wszystkich x o własności $W(x)$

$$R = \{x \mid x \text{ jest zbiorem i } x \notin x\}$$

Jeśli $R \in R$, to $R \notin R$ ... ale jeśli $R \notin R$, to $R \in R$!

Kłopoty ze zbiorami (Antynomia Russella)

$\{x \mid W(x)\}$ oznacza zbiór wszystkich x o własności $W(x)$

$$R = \{x \mid x \text{ jest zbiorem i } x \notin x\}$$

Jeśli $R \in R$, to $R \notin R$ ... ale jeśli $R \notin R$, to $R \in R$!

Typy

Zbiór $\{x \mid W(x)\}$ to „zmaterializowane” kryterium $W(x)$.

Typy

Zbiór $\{x \mid W(x)\}$ to „zmaterializowane” kryterium $W(x)$.

Ale nie każde kryterium $W(x)$ ma sens dla dowolnego x .

Typy

Zbiór $\{x \mid W(x)\}$ to „zmaterializowane” kryterium $W(x)$.

Ale nie każde kryterium $W(x)$ ma sens dla dowolnego x .

Wartości zmiennej x należą zawsze do pewnej dziedziny $\mathcal{D}$.

Typy

Zbiór $\{x \mid W(x)\}$ to „zmaterializowane” kryterium $W(x)$.

Ale nie każde kryterium $W(x)$ ma sens dla dowolnego x .

Wartości zmiennej x należą zawsze do pewnej dziedziny $\mathcal{D}$.
Takie dziedziny nazywamy *typami*.

Typy

Zbiór $\{x \mid W(x)\}$ to „zmaterializowane” kryterium $W(x)$.

Ale nie każde kryterium $W(x)$ ma sens dla dowolnego x .

Wartości zmiennej x należą zawsze do pewnej dziedziny $\mathcal{D}$.
Takie dziedziny nazywamy *typami*.

Zbiory tworzymy wybierając elementy ustalonego typu:

Typy

Zbiór $\{x \mid W(x)\}$ to „zmaterializowane” kryterium $W(x)$.

Ale nie każde kryterium $W(x)$ ma sens dla dowolnego x .

Wartości zmiennej x należą zawsze do pewnej dziedziny $\mathcal{D}$.
Takie dziedziny nazywamy *typami*.

Zbiory tworzymy wybierając elementy ustalonego typu:

$$\{x : \mathcal{D} \mid W(x)\}$$

Definiowanie zbiorów

- ▶ Przez „wycinanie”: $\{x : \mathcal{D} \mid W(x)\}$.

$$y : \mathcal{D} \wedge W(y) \leftrightarrow y \in \{x : \mathcal{D} \mid W(x)\}.$$

Definiowanie zbiorów

- ▶ Przez „wycinanie”: $\{x : \mathcal{D} \mid W(x)\}$.

$$y : \mathcal{D} \wedge W(y) \leftrightarrow y \in \{x : \mathcal{D} \mid W(x)\}.$$

- ▶ Przez „wyliczanie”: $\{x_1, \dots, x_n\}$, np. $\{2\}$, $\{1, 5\}$.

Równość (zasada Leibniza)

Przedmioty A i B są równe (jest to jeden i ten sam przedmiot) wtedy i tylko wtedy, gdy spełniają dokładnie te same kryteria:

$$x = y \leftrightarrow \forall A(x \in A \leftrightarrow y \in A).$$

Równość zbiorów (zasada jednoznaczności)

Zbiory A i B są *równe* (jest to jeden i ten sam zbiór) wtedy i tylko wtedy, gdy mają dokładnie te same elementy.

$$A = B \quad \Leftrightarrow \quad \forall z(z \in A \leftrightarrow z \in B)$$

Równość zbiorów (zasada jednoznaczności)

Zbiory A i B są *równe* (jest to jeden i ten sam zbiór) wtedy i tylko wtedy, gdy mają dokładnie te same elementy.

$$A = B \quad \Leftrightarrow \quad \forall z(z \in A \leftrightarrow z \in B)$$

A zatem $\{a, b\}$, $\{b, a\}$, $\{b, a, b\}$ i $\{a, b, b, a\}$ to to samo.

Zawieranie (inkluzja):

$$A \subseteq B \quad \Leftrightarrow \quad \forall z(z \in A \rightarrow z \in B).$$

Zawieranie (inkluzja):

$$A \subseteq B \quad \Leftrightarrow \quad \forall z(z \in A \rightarrow z \in B).$$

$$A = B \quad \Leftrightarrow \quad A \subseteq B \wedge B \subseteq A$$

Zawieranie (inkluzja):

$$A \subseteq B \quad \Leftrightarrow \quad \forall z(z \in A \rightarrow z \in B).$$

$$A = B \quad \Leftrightarrow \quad A \subseteq B \wedge B \subseteq A$$

Notacja:

$A \not\subseteq B$ oznacza, że $\neg A \subseteq B$

$A \subsetneq B$ oznacza, że $A \subseteq B$, ale $A \neq B$

Zbiór (typ) potęgowy:

Elementami zbioru $P(A)$ są wszystkie podzbiory zbioru A

Zbiór (typ) potęgowy:

Elementami zbioru $P(A)$ są wszystkie podzbiory zbioru A

$$X \in P(A) \quad \Leftrightarrow \quad X \subseteq A$$

Zbiór (typ) potęgowy:

Elementami zbioru $P(A)$ są wszystkie podzbiory zbioru A

$$X \in P(A) \quad \Leftrightarrow \quad X \subseteq A$$

Zbiory obiektów typu $\mathcal{D}$ są typu $P(\mathcal{D})$.

$$P(A) = \{X : P(\mathcal{D}) \mid X \subseteq A\}$$

Zbiór pusty

Mówimy, że zbiór jest *pusty*, gdy nie ma żadnego elementu.

Zbiór pusty

Mówimy, że zbiór jest *pusty*, gdy nie ma żadnego elementu.

Fakt

Każdy typ $\mathcal{D}$ ma dokładnie jeden pusty podzbiór.

Zbiór pusty

Mówimy, że zbiór jest *pusty*, gdy nie ma żadnego elementu.

Fakt

Każdy typ $\mathcal{D}$ ma dokładnie jeden pusty podzbiór.

Dowód: Gdyby były dwa, to miałyby te same elementy. □

Zbiór pusty

Mówimy, że zbiór jest *pusty*, gdy nie ma żadnego elementu.

Fakt

Każdy typ $\mathcal{D}$ ma dokładnie jeden pusty podzbiór.

Dowód: Gdyby były dwa, to miałyby te same elementy. □

Zbiór pusty oznaczamy symbolem $\emptyset$.

Prawa De Morgana

Uwaga: Mówiąc, że zbiór A jest pusty, zaprzeczamy stwierdzeniu $\exists x. x \in A$; zauważmy, że znaczy to tyle samo, co stwierdzenie $\forall x. x \notin A$.

Prawa De Morgana

Uwaga: Mówiąc, że zbiór A jest pusty, zaprzeczamy stwierdzeniu $\exists x. x \in A$; zauważmy, że znaczy to tyle samo, co stwierdzenie $\forall x. x \notin A$. Inaczej:

$\neg \exists x. x \in A$ wtedy i tylko wtedy, gdy $\forall x. x \notin A$.

Prawa De Morgana

Uwaga: Mówiąc, że zbiór A jest pusty, zaprzeczamy stwierdzeniu $\exists x. x \in A$; zauważmy, że znaczy to tyle samo, co stwierdzenie $\forall x. x \notin A$. Inaczej:

$\neg \exists x. x \in A$ wtedy i tylko wtedy, gdy $\forall x. x \notin A$.

Ogólnie:

$\neg \exists x. W(x)$ wtedy i tylko wtedy, gdy $\forall x. \neg W(x)$.

Prawa De Morgana

Uwaga: Mówiąc, że zbiór A jest pusty, zaprzeczamy stwierdzeniu $\exists x. x \in A$; zauważmy, że znaczy to tyle samo, co stwierdzenie $\forall x. x \notin A$. Inaczej:

$\neg \exists x. x \in A$ wtedy i tylko wtedy, gdy $\forall x. x \notin A$.

Ogólnie:

$\neg \exists x. W(x)$ wtedy i tylko wtedy, gdy $\forall x. \neg W(x)$.

$\neg \forall x W(x)$ wtedy i tylko wtedy, gdy $\exists x. \neg W(x)$.

Działania na zbiorach

Niech $A, B : P(\mathcal{D})$. Wówczas:

- ▶ *Sumą* zbiorów A i B nazywamy zbiór

$$A \cup B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \vee x \in B\}.$$

Działania na zbiorach

Niech $A, B : P(\mathcal{D})$. Wówczas:

- ▶ *Sumą* zbiorów A i B nazywamy zbiór

$$A \cup B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \vee x \in B\}.$$

- ▶ *Iloczyn* lub *przecięcie* zbiorów A i B to zbiór

$$A \cap B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \wedge x \in B\}.$$

Działania na zbiorach

Niech $A, B : P(\mathcal{D})$. Wówczas:

- ▶ *Sumą* zbiorów A i B nazywamy zbiór

$$A \cup B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \vee x \in B\}.$$

- ▶ *Iloczyn* lub *przecięcie* zbiorów A i B to zbiór

$$A \cap B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \wedge x \in B\}.$$

- ▶ *Różnicą* zbiorów A i B nazywamy zbiór

$$A - B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \wedge x \notin B\}.$$

Działania na zbiorach

Niech $A, B : P(\mathcal{D})$. Wówczas:

- ▶ *Sumą* zbiorów A i B nazywamy zbiór

$$A \cup B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \vee x \in B\}.$$

- ▶ *Iloczyn* lub *przecięcie* zbiorów A i B to zbiór

$$A \cap B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \wedge x \in B\}.$$

- ▶ *Różnicą* zbiorów A i B nazywamy zbiór

$$A - B = \{x : \mathcal{D} \mid x \in A \wedge x \notin B\}.$$

- ▶ *Dopełnienie* zbioru A (do typu $\mathcal{D}$) to zbiór

$$-A = \{x : \mathcal{D} \mid x \notin A\}$$

(czyli różnica $\mathcal{D} - A$).

Złote myśli

$$x \in A \cup B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \vee x \in B$$

Złote myśli

$$x \in A \cup B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \vee x \in B$$

$$x \in A \cap B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \wedge x \in B$$

Złote myśli

$$x \in A \cup B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \vee x \in B$$

$$x \in A \cap B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \wedge x \in B$$

$$x \in A - B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \wedge x \notin B$$

Złote myśli

$$x \in A \cup B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \vee x \in B$$

$$x \in A \cap B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \wedge x \in B$$

$$x \in A - B \quad \Leftrightarrow \quad x \in A \wedge x \notin B$$

$$x \in -A \quad \Leftrightarrow \quad x \notin A$$

Ćwiczenie

Udowodnić, że dla dowolnych A i B jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$.

Ćwiczenie

Udowodnić, że dla dowolnych A i B jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$.

Rozwiązanie: Niech $A - B = \emptyset$ oraz $x \in A$. Gdyby $x \notin B$, to $x \in A - B = \emptyset$, sprzeczność. Zatem $x \in B$.

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

(Cel 2: $x \in B$)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

Weźmy dowolne $x \in A$.

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

(Cel 2: $x \in B$)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

Weźmy dowolne $x \in A$.

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

(Cel 2: $x \in B$)

(Cel 3: sprzeczność)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

Weźmy dowolne $x \in A$.

Założmy, że $x \notin B$.

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

(Cel 2: $x \in B$)

(Cel 3: sprzeczność)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność.

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność. (Cel 3 osiągnięty)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność. *(Cel 3 osiągnięty)*

Zatem $x \in B$.

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność.

(Cel 3 osiągnięty)

Zatem $x \in B$.

(Cel 2 osiągnięty)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność.

(Cel 3 osiągnięty)

Zatem $x \in B$.

(Cel 2 osiągnięty)

Zatem $\forall x(x \in A \rightarrow x \in B)$, czyli $A \subseteq B$.

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność.

(Cel 3 osiągnięty)

Zatem $x \in B$.

(Cel 2 osiągnięty)

Zatem $\forall x(x \in A \rightarrow x \in B)$, czyli $A \subseteq B$.

(Cel 1 osiągnięty)

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$.

(Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$.

(Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$.

(Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność.

(Cel 3 osiągnięty)

Zatem $x \in B$.

(Cel 2 osiągnięty)

Zatem $\forall x(x \in A \rightarrow x \in B)$, czyli $A \subseteq B$.

(Cel 1 osiągnięty)

Zatem jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$.

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$. (Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$. (Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$. (Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność. (Cel 3 osiągnięty)

Zatem $x \in B$. (Cel 2 osiągnięty)

Zatem $\forall x(x \in A \rightarrow x \in B)$, czyli $A \subseteq B$. (Cel 1 osiągnięty)

Zatem jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$.

Jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$

Założmy, że $A - B = \emptyset$. (Cel 1: $A \subseteq B$)

Weźmy dowolne $x \in A$. (Cel 2: $x \in B$)

Założmy, że $x \notin B$. (Cel 3: sprzeczność)

Skoro $x \in A$ i $x \notin B$, to $x \in A - B$.

Ale $A - B = \emptyset$, więc $x \in \emptyset$, sprzeczność. (Cel 3 osiągnięty)

Zatem $x \in B$. (Cel 2 osiągnięty)

Zatem $\forall x(x \in A \rightarrow x \in B)$, czyli $A \subseteq B$. (Cel 1 osiągnięty)

Zatem jeśli $A - B = \emptyset$ to $A \subseteq B$.

Niech $A - B = \emptyset$ oraz $x \in A$. Gdyby $x \notin B$,
to $x \in A - B = \emptyset$, sprzeczność. Zatem $x \in B$.